

ФОРМУВАННЯ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПРОСТОРУ ЗАСОБАМИ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

FORMATION OF THE ACMEOLOGICAL SPACE BY MEANS OF QUEST-TECHNOLOGIES AS A TOOL TO IMPROVE THE QUALITY OF VOCATIONAL EDUCATION AND TRAINING

Статтю присвячено актуальній проблемі пошуку сучасних педагогічних технологій підвищення якості професійно-технічної освіти в сучасних умовах. Зокрема, обґрунтовано необхідність застосування акмеологічного підходу в навчальному процесі закладів ПТО як інструмента підвищення якості освіти, зважаючи на те, що він дозволяє розкрити комунікативні, творчі, пізнавальні та аналітичні здібності здобувачів освіти, завдяки яким вони зможуть практично розв'язувати проблеми особистісного та професійного успіху, максимально реалізуючи особисті якості та задатки. Окреслено основні педагогічні методи та прийоми формування акмеологічного простору на уроках охорони праці у професійно-технічних навчальних закладах. Визначено, що особливу акмеологічну цінність мають квест-технології, зокрема веб-квести, які в умовах дистанційного навчання сприяють підвищенню мотивації до самоосвіти, формують нові професійні компетенції, розвивають креативність та особистісні якості. Проведено педагогічний експеримент із застосуванням веб-квестів на уроках охорони праці з метою підвищення якості професійно-технічної освіти. За результатами дослідження виявлено, що веб-квести порівняно із традиційними методами дистанційного навчання покращують рівень засвоєння навчального матеріалу, підвищують під час навчального процесу. Веб-квести дають змогу сформувати акмеологічний простір, завдяки якому: зростає інклюзивність учасників навчального процесу, підвищується інтерес до навчання, використання інформаційних технологій; покращуються вміння самоорганізації, налагодження комунікативної взаємодії, розвиток евристичного мислення; збільшується здатність здобувачів освіти до саморозвитку; посилюється професійна та інформаційно-цифрова компетентність. Підтверджено, що систематичне застосування квест-технологій дозволяє покращити самостійну роботу здобувачів освіти, розвивати критичне мислення, вміння аналізувати, синтезувати, узагальнювати та оцінювати інформацію, тим самим підвищуючи якість професійно-технічної освіти.

Ключові слова: акмеологічний простір, акмеологічний підхід, квест-технології, веб-квести, професійно-технічна освіта, охорона праці.

The article is devoted to the actual problem of finding modern pedagogical technologies to improve the quality of vocational education in modern conditions. The necessity of using acmeological approach in the educational process of colleges as a tool for improving the quality of education, considering that it helps to reveal communicative, creative, cognitive and analytical abilities of applicants for education, due to which they can practically solve problems of personal and professional success are substantiated in the article. The main pedagogical methods and techniques of forming the acmeological space at safety and health protection lessons in vocational educational institutions are outlined. It is determined that a special acmeological value has a quests-technologies, in particular, web-quests, which in modern conditions of distance learning help to increase motivation for self-education, also form new professional competences, develop creativity and personal qualities. A pedagogical experiment with the use of web-quests in the labor protection lessons in order to improve the quality of vocational education is conducted. According to the results of the study, it was revealed that web-quests, in comparison with traditional methods of distance learning, improve learning material assimilation, increase activity in the learning process. It is proved that web-quests allow to form an acmeological space due to which: inclusiveness of each participant of the educational process increases, interest in learning, use of information technologies increases; self-organization skills, establishing of communicative interaction, development of heuristic thinking improve; ability of applicants to self-development increases; professional and informational-digital competence strengthens. It is confirmed that systematic application of quest technologies allows improving independent work of education applicants, to develop critical thinking, ability to analyze, synthesize, generalize and evaluate information, thereby increasing the quality of vocational education.

Key words: acmeological space, acmeological approach, quest technologies, web quests, vocational education and training, labor protection.

УДК 377.1
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/42.27>

Глух Н.І.,
викладач
Кривоозерського професійного
аграрного ліцею

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах одним із найважливіших завдань розвитку освіти в Україні є виховання людини інноваційного типу мислення, креативної, професійно компетентної та здатної до постійного саморозвитку, що досягається шляхом проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти

й інформаційних технологій, запитів особистості, потреб суспільства й держави. При цьому глобальні виклики та інтенсивна інформатизація всіх сфер життя суспільства вимагає від науки і педагогіки ефективного поєднання педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що підтримує інтеграційні тенденції пізнання закономірностей предметних галузей та актуалізує розроблення підходів до використання потенціалу

інформаційних технологій для розвитку особистості [1]. З огляду на це, особливої актуальності набуває необхідність формування акмеологічного простору засобами квест-технологій як інструмента підвищення якості професійно-технічної освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження питання застосування акмеологічного підходу в освітньому процесі здійснювали вітчизняні науковці: С. Калаур [3], Г. Ковганич [4], Н. Кузьміна-Гаршина [2], О. Сорока [3], О. Усата [1] та інші. Перспективи та досвід застосування квест-технологій, у тому числі веб-квестів, вивчала низка дослідників: Н. Гарань [8], Т. Герлянд [6], Н. Гончарова [8], Н. Кононец [7; 10], Н. Кулалаєва [6], В. Кулішов [5], Л. Ломега [9], Т. Пашенко [6], Г. Романова та Л. Романов [6], О. Сипченко [8], О. Чернякова [8] та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність значного масиву наукових напрацювань із проблематики застосування сучасних технологій навчання та розбудови освітнього акмеологічного середовища, недостатньо вивченим залишається питання застосування квест-технологій для створення акмеологічного простору з метою підвищення якості освіти у професійно-технічних навчальних закладах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – розгляд засад формування акмеологічного простору засобами квест-технологій як інструмента підвищення якості професійно-технічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Стрімкий розвиток суспільства неперервно висуває нові вимоги до професіоналізму працівників, тому метою професійної освіти є створення умов для розкриття й розвитку внутрішнього потенціалу майбутнього спеціаліста різних галузей. З цієї позиції особливого значення набуває застосування акмеологічного підходу в процесі опанування основ професійної діяльності. Він передбачає вищий для кожної людини рівень розвитку її фізичного здоров'я, розуму, почуття, волі, взаємодіючих таким чином, що людина досягає найбільшого результату, виявляючи себе як індивід, як особистість і як суб'єкт діяльності [2, с. 7–43; 3], а тому нині є одним із прогресивних та перспективних для сучасної системи освіти в Україні.

Акмеологічний підхід передбачає створення акмеологічного простору, що базується на партнерстві, взаємодії усіх зацікавлених суб'єктів освітнього процесу у вирішенні проблем розвитку й саморозвитку здобувача освіти та є основним чинником інтегративного впливу на процес розвитку й самореалізації особистості [4, с. 2–22]. Він дозволяє розкрити комунікативні, творчі, пізнавальні та аналітичні здібності здобувачів освіти, завдяки яким вони зможуть практично розв'язувати

проблеми особистісного та професійного успіху, знайти своє місце в житті, максимально реалізувати особисті якості та задатки.

Актуальною стає потреба у застосуванні акмеологічного підходу в навчальному процесі закладів професійно-технічної освіти (ПТО), насамперед на уроках охорони праці, адже саме від базових знань та умінь з питань охорони праці залежить не лише організація виробничої діяльності, але й безпека здоров'я та життя людей. Зважаючи на те, що в Україні основними причинами травматизму, професійних захворювань та смертельних випадків на виробництві найчастіше є низький рівень організації виробництва, трудової та виробничої дисципліни, порушення вимог нормативних актів про охорону праці, а також низький рівень знань та умінь працівників і посадових осіб, які переважно не ознайомлені з технічним процесом та інструкціями з охорони праці, нагальним у вивченні дисципліни «Охорона праці» є формування інтегрованої здатності використовувати набуті компетентності для покращення умов праці на робочому місці з метою збереження здоров'я та працездатності кадрів під час професійної діяльності, а також формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та особисту безпеку.

Таким інструментом підвищення якості професійно-технічної освіти, на наш погляд, є акмеологічні методики та прийоми, ключовими серед яких є: ігрові та тренінгові технології в закладах ПТО, квест-технології, методи проєктів, кейсів, особистісно орієнтованого навчання, технології розвивального навчання та інші. Водночас виключного значення серед перелічених методик набувають освітні квест-технології – форма навчальної та розважальної діяльності, в яку здобувачі освіти активно включаються, набувають практико-орієнтовні знання та отримують задоволення від навчання. Акмеологічна цінність квесту в тому, що він не тільки дозволяє кожному учаснику заявити про себе, свої здібності, а й сприяє розвитку комунікаційних взаємодій між гравцями, стимулюючи спілкування та згуртованість (уміння працювати у колективі) учасників навчального процесу. У квестах присутній елемент змагання, а також ефект несподіванки (несподівана зустріч, таємниця, певна атмосфера, декорація), що у сукупності сприяють розвитку аналітичних здібностей, розвивають фантазію та творчість.

Проте у період впливу пандемії COVID-19, коли заклади освіти змушені проводити дистанційне навчання, на уроках охорони праці доцільно застосовувати веб-квест-технології як проєктну методику, орієнтовану на самостійну діяльність здобувачів освіти (індивідуальну, колективну), органічно поєднану з груповим підходом до навчання: здобувачі упродовж певного часу самостійно здійснюють пошук, аналіз, формалізацію, надання інформації

[5, с. 8–12], формуючи акмеологічний простір. Вони передбачають формат уроку, орієнтований на розвиток пізнавальної, пошукової діяльності здобувачів освіти, на якому значна частина інформації здобувається через ресурси Internet, та який характеризується відсутністю готових до виконання знань, алгоритмів розв'язання задач, певним зануренням у пошукову діяльність і зв'язком з реальним життям, професійною діяльністю [6].

Технологія веб-квесту з охорони праці реалізує ресурсно-орієнтоване навчання, яке визначається як комплекс методів і засобів, спрямованих на цілісний підхід до організації навчального процесу, що зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, а й на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку та практичного застосування інформаційних ресурсів [7, с. 76–80]. Така діяльність активізує суб'єктів навчальної діяльності, підвищуючи не лише мотивацію до процесу здобуття знань, але й відповідальність за результати цієї діяльності та їх презентацію. При цьому використання комп'ютерних технологій як інструменту творчої діяльності сприяє підвищенню мотивації до самоосвіти [8], формує нові професійні, здоров'я- та життєзберезувальні компетенції, реалізує креативність, підвищує особистісну самооцінку та розвиває особистісні якості.

Крім того, застосування веб-квестів також має низку педагогічних переваг, оскільки дає можливість для здобувачів освіти у процесі навчання [9, с. 164–166]:

- самостійно вибрати засоби і час навчання, працювати у власному темпі;
- змодельовати ситуації, що можуть виникнути у професійній діяльності, навчитись орієнтуватися в різних обставинах, здійснювати самооцінку своєї діяльності;
- працювати як індивідуально, так і в колективі;

- підвищити мотивацію до навчання;
- розвивати інформаційну компетентність і креативний потенціал.

Тому, зважаючи на цінність використання веб-квест технологій для розвитку компетентності у сфері самостійної пізнавальної діяльності, заснованої на засвоєнні способів здобуття знань та умінь з різних джерел, розкриємо можливості використання веб-квестів в умовах дистанційного навчання у закладі ПТО на прикладі вивчення теми «Особливості ураження електричним струмом» на уроках охорони праці.

Відповідно до навчального плану з предмета «Охорона праці» на тему «Особливості ураження електричним струмом» заплановано один урок, але навчальний матеріал досить об'ємний, який вимагає у тому числі самостійної роботи. Тож для того, щоби здобувачі освіти могли якісніше засвоїти теоретичний матеріал і застосувати отримані знання, було запропоновано пройти веб-квест та порівняти ефективність цієї акмеологічної технології із традиційними методами навчання.

Так, нами було запропоновано освітній досвід, у процесі якого для навчальних груп:

1) контрольної – (група № 5, 1-й курс, професія «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» та група № 20, однорічний термін навчання, професія «Конторський (офісний) службовець (бухгалтерія)», всього 30 осіб) – застосування традиційного онлайн-уроку (лекція та презентація в Google Classroom, конспект та методичні рекомендації для самостійної роботи);

2) дослідної – (група № 17, 1-й курс, професія «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», та група № 9, професія «Електрозварник ручного зварювання», всього 30 осіб) – застосування веб-квест-технологій, створених за допомогою програмного забезпечення Google Blogger.

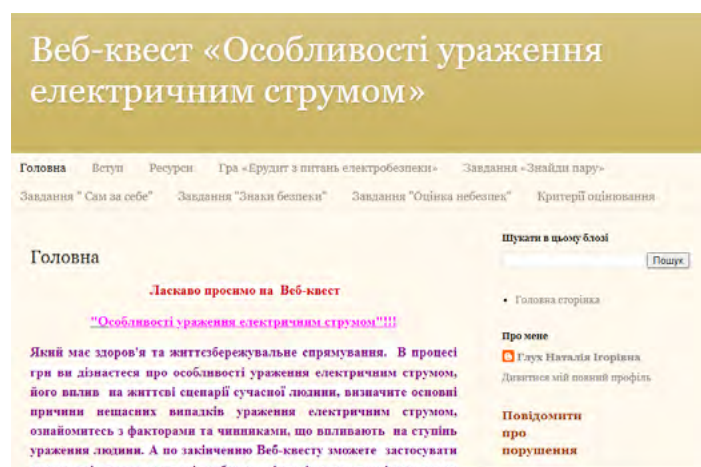

Рис. 1. Інтерфейс веб-квесту на тему «Особливості ураження електричним струмом»

Джерело: розроблено автором

Веб-квест на тему «Особливості ураження електричним струмом» здійснювався за такими етапами:

1. Визначення теми. Викладачем проведено зустріч у Google Meet та відповідно до теми уроку «Особливості ураження електричним струмом» створено проблемну ситуацію (дія струму на організм людини, види ураження електричним струмом, місцеві електричні травми, електричний удар, основні причини нещасних випадків, фактори та чинники, що впливають на ступінь ураження людини); визначено ролі учасників та сценарій веб-квесту на платформі Google Blogger

(рис. 1); надано попередній план роботи та здійснено огляд усього веб-квесту, вказано посилання за допомогою QR-коду.

2. Вербалізація завдання. Викладачем визначено підсумковий результат самостійної роботи та задано серію запитань із теми «Особливості ураження електричним струмом» (рис. 2), на які необхідно знайти відповіді у процесі вирішення проблемної ситуації; деталізовано діяльність учасників квесту, спрямовану на переробку й представлення результатів, зважаючи на зібрану під час веб-квесту інформацію.

3.

Завдання «Знайди пару»

Скористайтесь QR кодом

або посиланням та виконайте завдання

<https://learningapps.org/qrcode.php?id=ppkmaq4i6c21>

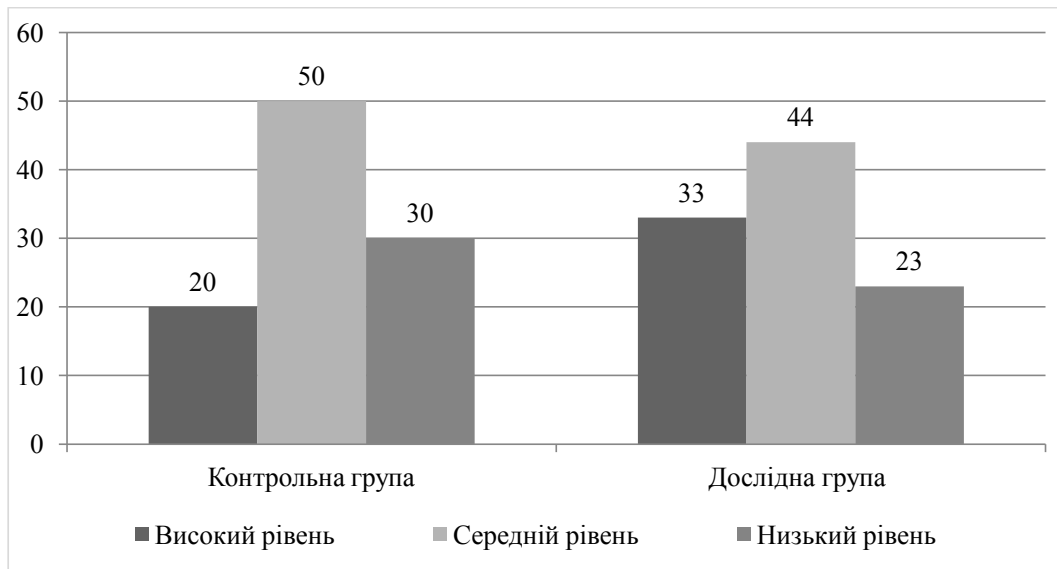
Рис. 2. Завдання веб-квесту на тему «Особливості ураження електричним струмом»

Джерело: розроблено автором

4. Підбір інтернет-ресурсів, що здійснено заздалегідь та запропоновано список посилань на інтернет-ресурси за допомогою QR-кодування для того, щоби здобувачі освіти вчилися використовувати отриману інформацію з практичною метою.

5. Пошук інформації в інтернеті здобувачами освіти, користуючись наданим викладачем описом процедури роботи (методичні рекомендації, розроблені викладачем), яку необхідно виконати кожному студенту самостійно [10, с. 139].

6. Презентація отриманих результатів проходження веб-квесту. Здобувачами освіти підготовлено мультимедійні проєкти (відеофільм, презентація, газета, журнал, довідник) залежно від певної проблемної ситуації на такі теми: «Дія струму на організм людини», «Види ураження електричним струмом», «Місцеві електричні травми», «Електричний удар», «Основні причини нещасних випадків», «Фактори та чинники, що впливають на ступінь ураження людини». Презентація виконаної

Рис. 3. Рівень засвоєння навчального матеріалу у разі застосування веб-квестів на уроці охорони праці, %

Джерело: власні розрахунки автора

роботи в режимі відеоконференції Google Meet, під час якої здобувачі освіти демонстрували свої проєкти, обмінювалися інформацією, дискутували.

7. Оцінка проєктів здійснена за такими критеріями: розуміння завдання, повнота розкриття та виклад аспектів теми, логіка викладення матеріалу, творчий підхід, самостійність, спосіб оформлення, відсутність помилок, якість доповіді, культура мови, ділові якості доповідача, відповіді на запитання. Підведення підсумків веб-квесту.

Для оцінки якості засвоєного матеріалу використано співбесіду та узагальнення тестових матеріалів. Статистичний аналіз результатів проводили за допомогою опцій Microsoft Excel. Статистична обробка включала використання варіаційних статистичних показників.

За результатами співбесіди та тестування здобувачів освіти з контрольної та дослідної груп були визначені рівні засвоєння навчального матеріалу за типовими критеріями оцінки.

Аналіз результатів тестування (рис. 3) дозволив дійти висновку, що веб-квести покращують рівень засвоєння навчального матеріалу, краще розуміння теми, підвищують активність під час навчального процесу порівняно з традиційними методами дистанційного навчання. Зокрема, у групі учасників веб-квестів була вища кількість здобувачів освіти з високим рівнем засвоєння матеріалу – на 13 в.п., а також на 7 в.п. нижчий рівень студентів зі слабким розумінням основ охорони праці у разі ураження електричним струмом.

Більше того, учасники дослідної групи, на відміну від контрольної, демонстрували вищий інтерес до навчання, використання інформаційних технологій, кращі вміння самоорганізації,

налагодження комунікативної взаємодії, розвиток евристичного мислення, а також проявляли більшу здатність до саморозвитку, посиливши власну професійну та інформаційно-цифрову компетентність, що в кінцевому підсумку сприяло підвищенню якості професійно-технічної освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки:

Акмеологічний простір у навчально-виховному процесі дозволяє консолідувати зусилля усіх учасників освітнього процесу для творчої діяльності, результатами якої є висока якість навчання та якість знань. Нині ключовою навчальною потребою стає створення успішного інтегрованого інноваційного акмеологічного освітнього простору засобами квест-технологій, адже в ньому може гармонійно розвиватися талановитий здобувач, здатний досягнути високого професійного та людського розвитку.

Веб-квест-технології у навчальному процесі дозволяють покращити самостійну роботу здобувачів освіти, розвивають критичне мислення, вміння аналізувати, синтезувати, узагальнювати та оцінювати інформацію. Завдяки цій технології значно підвищується їх мотивація, оскільки вони не просто збирають інформацію, а трансформують її для виконання завдання та вирішення поставленої проблеми. Це забезпечує привабливість і корисність навчальної діяльності, її зв'язок з практикою та підвищує ефективність навчання.

Практичне застосування веб-квесту на тему «Особливості ураження електричним струмом» на уроці охорони праці порівняно з традиційними методами дистанційного навчання

продемонструвало вищу ефективність навчальної діяльності, зокрема щодо розуміння та засвоєння матеріалу, розвитку акмеологічних здібностей та професійних компетенцій.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні відповідного методичного забезпечення застосування веб-квестів для створення акмеологічного простору на уроках охорони праці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Усата О.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології на шляху становлення вчителя-акмеолога. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2016. Том 54. №4. С. 206–216.
2. Кузьміна-Гаршина Н.В. Акмеологические законы развития продуктивной компетентности специалиста фундаментального образования. *Модернізація вищої освіти у контексті євроінтергаційних процесів*: Збірник наукових праць учасників Всеукраїнського методологічного семінару з міжнародною участю. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2007. С. 7–43.
3. Калаур С., Сорока О. Потенціал акмеології у професійній підготовці майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності: методологічні та практичні акценти. *Social Work and Education*. Vol. 7, No. 1, 2020. pp. 124-134. DOI: 10.25128/2520-6230.20.1.9.
4. Ковганич Г. Концептуальні засади розвитку акмеологічного навчального закладу. *Завуч (Шкільний світ)*. 2015. № 12. С. 2–22.
5. Кулішов В.С. Застосування квест-технології у професійно-теоретичній підготовці учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО УМО НАПН України, 2018. 86 с.
6. Герлянд Т.М., Кулалаєва Н.В., Пащенко Т.М., Романова Г.М., Романов Л.А. Веб-квест у професійному навчанні : методичні рекомендації / за заг. редакцією Т.М. Герлянд. Київ: ІПТО НАПН України, 2016. 141 с.
7. Кононець Н.В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсноорієнтоване навчання. *Педагогічні науки: зб. наук. пр. Полтава*, 2012. Вип. 54. С. 76–80.
8. Сипченко О.М., Чернякова О.В., Гарань Н.С., Гончарова Н.В. Веб-квест технології у професійній підготовці майбутніх фахівців. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2021. № 1 (100). С. 25–34.
9. Ломега Л.С. Технология квест как условие развития информационной компетентности учащихся. *Электронный научный журнал*. 2016. № 3 (6). С. 164–166.
10. Кононець Н. Технологія веб-квест у контексті ресурсно-орієнтованого навчання студентів. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія : Педагогічні науки. 2012. Вип. 10. С. 138–143.